

REDACTIA
Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL
Pentru Anul Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 "
pe 1/4 an . . . 5 "
pe o lună . . . 2 "
N-rii de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b do fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

Liceu de fete în Arad.

În vremurile din urmă instrucția fetelor a luat un avânt însemnat. Chiar la noi în patrie, ne mai vorbind de străinătate, unde, ca de pildă în Belgia și Franța, la universități numărul studentelor crește în fiecare an, după cum se sporește și în Rusia și România.

Acum e vorba să se întemeieze în Arad un liceu pentru fete. Inițiatorul acestei întreprinderi este profesorul Dr. Hunyady József, profesor la liceul din loc, care deja de astă toamnă a deschis, după cum am arătat, curs de limba latină cu scop ca fetele absolvente de școli civile să poată da un examen de echivalență pentru a intra în liceu. Dr. Hunyady este ajutat de domnul Jancsics Ferencz, profesor la liceul real din Arad.

Amândoi au trimis un apel în care consultă publicul mare. Vor să știe anume, cam câte eleve pot să aibă deschizând în viitorul an școlar liceu de fete, și anume cl. I, ear elevele de clasa V ar da examen la liceul local. Bine înțeles, pentru cl. I și ce vor urma, se va exopera dela minister concesie de a elibera certificate valabile. Va să zică liceul ar fi de caracter public. Taxele sunt 30 coroane pe lună; dacă se vor înscrie însă în clasa I cel puțin 20 eleve, didactul va fi numai 20 coroane pe lună. Se planuiește d'asemeni înființarea unui internat, unde pentru taxa de 70 coroane lunar s'ar da elevei toată întreținerea.

Nici îndoială nu încap, că noul liceu ar fi chemat să umple un gol simțit. Mai presus de toate s'ar deschide o cale către instrucția superioară a fetelor talentate.

Și din punctul acesta de vedere inițiativa susamintită profesorilor merită

toată lauda. Ear la stima și considerația obștească, prin urmare și la tot spriginul au cu atât mai mare drept, cu cât pe lângă că ei sunt distinși profesori, dar mai urmăresc și scopuri filantropice: elevelor serace dar talentate li-s'ar face mari înlesniri, dându-li-se instrucție gratis. Și aceasta fărăosebire de confesiune ori naționalitate.

Eată de ce am ținut să tratăm la acest loc de frunte despre inițiativa d-ilor profesori Hunyady și Jancsics și să atragem luarea aminte asupra liceului de fete din Arad și a publicului românesc.

Obstrucția din Dieta așa se vede că începe a îngriji pe guvernanti. Asta se poate deduce nu numai din articolele violente ale presei guvernamentale la adresa opoziției, dar și dintr'un articol al ziarului „Budapesti Hirlap”, care în numărul său dela 8 Martie n. scoate în relief îndeosebi un lucru: obstrucția face plăcere mai ales partidelor din Reichsrath, care cu mândrie și drept cuvânt pot zice, Coroanei și întregii monarhii: eată, noi, cei care stăm înverșunati, când vorba a fost de armata comună, am votat fără nict o dificultate proiectul de lege; Ungurii însă, cei preținși laei, de luni de zile atacă în chipul cel mai detestabil armata împărătească.

Numitul ziar spune că atitudinea aceasta a opoziției maghiare aduce un rău incalculabil causet maghiarismului.

Solidaritatea slavă. Prigoanirile din urmă îndreptate de procurori împotriva luptătorilor slavii a avut darul să deștepte la solidaritate de rasă și pe Slavii din Austria. Astfel „Galicianin” din Lemberg a scris în luna trecută un ciclu întreg de articole în fororul Rutenilor, arătând cum pentru a-i maghiariza pe aceștia, puterea de stat nu permise intrarea în Ungaria a nici unui fel de scriere

ruteană. Rutenii din Galizia trebuie să sară în apărarea fraților lor din Ungaria.

Dr. Adolf Pilat, mare financiar cel, director de bancă, a scris apot un studiu, în care după ce arată căte sufer Slovaci, concludă că Cehii, cu ajutorul băncilor lor, trebuie să rina în ajutorul desrobirii economice a Slovacilor, despre a căror rededeptare națională aduce de altfel mai multe probe.

„Narodny Lishty” din Praga, precum și „Csász” scriu d'asemeni articole pledând pentru ajutorarea Slovacilor ear un ziar din Laibach atacă pe Unguri pentru-că ei prigonesc pe Sloveni, Venzi și Croați.

Ziarul slovean își termină articolul astfel: „Zilele dualismului sunt numărate. Ear temeiul pe care se va reclădi monarhia Habsburgilor nu poate fi decât federația națională cu împărțire după teritoriul de limbar.”

Situația parlamentară.

Din peana contelui Andrassy Gyula a apărut zilele acestea într'o revistă din Budapesta un interesant studiu teoretic despre obstrucția parlamentară.

Fiindcă autorul pornește din aprecierea obstrucției ce se petrece în parlamentul din Budapesta, vom reproduce și noi unele părți din acest articol viu comentat în presa maghiară, părți care trec peste margiunile teoriei și aduc puțină lumină și asupra contraverselor dela ordinea zilii.

Obstrucția — zice autorul este falimentul sistemului reprezentativ de ori-ce formă. Obstrucția pregătește terenul absolutismului, care a crescut totdeauna din erorile sistemului guvernării de sine.

Guvernarea pe basă reprezentativă de fapt s'a discreditat mult în întreaga Europă.

Cât mai des și cât mai pe lung timp se atrolicază reprezentațiunea

națională, atât mai rapid îi scade autoritatea.

Și obstrucția este periculoasă mai ales dacă regulamentul respectivului parlament îi face posibilă ajungerea scopului ce urmărește; atunci nici nu este mijloc constituțional de așperare împotriva ei.

Se zice, se poate dizolva Camera obstruătoare și afacerea care a dat prilej obstrucției transpusă înaintea forului națiunei.

Dizolvarea Dietei este arma coroanei în contra majorității ear nu în contra minorității. Prin ea coroana întreabă națiunea: voește a da și pe mai departe mandat unui partid, care să diriga soartea țării.

Prin aceasta dă câștig de cauză coroana națiunei.

Față de minoritatea obstruătoare însă, rezultatul nouilor alegeri nu va însemna câștig de cauză.

Minoritatea adevă nu-și poate întemeia dreptul pe acca, că dînsa represintă voința națiunei. Din tăria propriilor convingeri, din sentimentul infalibilității, din fanatism, eventual din alte interese speciale ale ei, prinde curajul, ca în contra majorității legale să-și valideze voința sa. În față cu această tendință ce sens are provocarea la națiune?

Să presupunem, că partidul independentist de fapt zadărnicește proiectul dela ordinea de zi. Vor restitui nouile alegeri ordinea constituțională?

Partidul independentist nu se poate nimici. Idealele pe cari le servește și timbrul național al programului său au înlanțuit de al unele pături sociale pe vecie. La vre-o câte-va cercuri poate conta în ori-ce împrejurări. Nu există astfel de tactică greșită care să poată nimici acest partid învâdăcinat adănc în națiune.

În ce privește deci guvernul, în cazul cel mai bun partidul indepen-

George Baritiu și amicii săi.

— Corepondență. —

(Urmare).

2. Moliciunea și desmierdările cele mai urite. Nu mi-ai fi putut închipui atăta necredință și atătea fărâdelegi între cei casătoriți nici odată, dacă n'as avea în toate zilele pilde înaintea ochilor. Și ce? chiar între familiile cele mai însemnate. Aici de obște se crede că nu e nici o rușine, cel puțin nu e păcat ca căsătoriții să aibă și amoruri urite, muierea spre pildă să mai aibă și pe alți barbați și din împotriva!

Insurătoarea și mărișul este ca toameala cu sluga pe care îl ții până-ți place, apoi îi dai drumul. Preotul pentru vre-o câțiva slănți te cunună, dacă nu în orașul acesta în celalalt, cu ori-cine. În Cernăuți din întâmplare se vorbea într'un loc de unul care are trei neveste în trei orașe și cu toate e cu nunat fără a fi despărțit de vre-una! Am auzit apoi că de astia sunt mai mulți. Asta vine din lipsa pravilei politico-bisericești. În punctul acesta guvernul nostru se vede că nu știe, că punctul acesta este cel mai delicat în stat, pentru-că se ține de împopulație, de creștere, de baiera cea mai trebuincioasă în viața socială și ș. c. l.

Tac lăcșul cel grozav mistuitor, tac vicleniile ș c. l. Aceste cu atât sunt la noi mai primejdioase, cu cât abia începem a trăi politicește. Într'o țară, care prin înflorirea sirguinței naționale a ajuns la o bogăție cu prisos, apoi domnește pacea și liniștea, acolo lesne s'a născut mai la urmă lăcșul, apoi moliciunea ș. c. l. Dar la noi toate sunt dea îndărete-

lea. Slăbiciunile la care au venit alte neamuri mai la urma din îmbelșugare, noi le avem la început în cea mai mare sărăcie. Unde o să easă asta, nu știu. Mie-mi e teamă. Dela generația ce este acum în mânele noastre nu știu ce o să așteptăm. Eu încă nu pot aștepta bine din cele ce sunt până acum, fălească-se cui îi place în civilizația noastră, laude înaintările în literatură; pe mine, caruia îmi place a cerceta lucrul mai la rădăcină și a privi în viitor, nu mă va înșela forma din afara nici odată.

Dar eu vîz că am făcut o abatere prea mare. Aș vrea să mă întorc la scrisoarea din 20 August. Am vorbit acolo despre neunirea și nestatornicia noastră, despre silințele ce se ved aieci țintite tot la lucruri ușoare, despre urmatul acestor stințe, care este, o spoiură din afară. Acest stat al lucrurilor nu poate să rămăie mult; au de rămăie, atunci nu știu unde o să eșim.

Moldovenii ne întrec și ne-au întrecut. Sunt mai statornici, sunt mai serioși. Simțul național nu este așa tocit ca la noi. N'au cu adevărat atătea titule șgomotoase, dar au minți sănatoase și asemenea porniri. Tinerii lor cari învață în Germania nu se întorc cu atătea fumuri cu atătea idei sublime despre sine, ca ai noștri dela Paris, unde toate le-au învățat, numai ce le trebuia, ca unor Români, nu! Afară de aceea cursul învățăturilor la ei este întocmit ca să producă oameni învațați, când noi necum cursul de filosofie, dar nici logica nu o avem. S'au întocmit patru catedre de drepturi și chea lor, dreptul naturii lipsește de totul. Apucăm lucrurile de virt, neingrijind de rădăcină. Adevărat organizația din afară, formalitățile, este mai bună decât în școlile Austriei; dar cea din lăuntru nu este așa. Cel

1) Cursul „învățăturilor de legi” (drept civil, orininal, comercial și procedură) se înființase la începutul anului 1898.

ce îngrijește de aceasta e destul de silitor, dar n'are sistemă; apoi are sfetnici răi Sfaturile noastre nu se ascultă. A te scula asupra tuturor acestora atât va sa zica, cât a-ți aprinde paie în cap. Scrisoarea mea din Foaie și Nr. 16 a fost destul de tristă do- vadă pentru aceasta.

Cu toate aceste Români noștri când ar vrea să se unească ar face mult. De aceea eu am copiat în minte-mi un plan de a întemeia o societate națională ne-vădită (unveröfentlich), a căreia mădulari să lucreze neîncetat fără a fi de obște cunoscuți. Articolii să fie în ori-ce fel de materie afară de politică, însă naționali, adevă sau de lucruri cu totul naționale, sau și de străine, numai cu aplecare la împrejurările noastre. Materia să fie pe cât se va putea mai serioasă, lucrată într'un duh pacinic. Mădulările să corespundă între sine, dar numai între sine asupra acelor ce se ating de lucrurile societății. Articolii se vor trimite la tine spre tipărire. Atunci Foaia ta ar trebui să iasă mai des, cel puțin de două ori pe săptămână câte o coală, au odată câte două coale. Numele-i l-ai da „Organ național”. Aceasta o împărțaii pretinului Aron și o afli cu cale. De-ocamdată noi doi, al treilea D. Tipar, apoi tu ca redactor am fi de ajuns, pe lângă alți articoli ce se vor trimite de cătră alții...

(Va urma).

2) Directorul școlilor era comisul Petru Poenaru, elevul și blograful lui Lazar.

3) La solicitările do-acest fol, care-l veneau din Craiova, București și Blaj, G. Baritiu răspundea în Gazeta dela 12 Oct. 1898 (Pag. 80) că folle lui nu pot eși mai des, pentru-că nu au nici 500 abonați!

dentist ca opoziție serioasă va ajunge ear în Dietă. Ar fi în aceeași situație ca cea de astăzi. Dacă are azi dreptul a obstrua un proiect, îl va avea și după alegeri. Dreptul și-l întemeiază și astăzi numai pe convingerea că nouile sarcini nimicesc națiunea și că este intolerabil organismul actual al armatei, pentru care se pretinde jertfă. Se va sguđu oare această convingere a lor, dacă majoritatea alegătorilor mărturisește alte vederi?

•Intrebarea va fi deci: de fapt fost-a dator guvernul a aduce în judecata forului națiunii vre-un regulament înainte de punerea lui în aplicare?

•Presumpția întărește totdeauna, că sub durata legală a mandatului, parlamentul poate hotărî liber după convingerea și conștiința sa. Aceasta este datorința constituțională ce-i incumbă...

•Obstrucția, ca armă a teroarei parlamentare poate fi legitimă dacă țintește apărarea în contra terorizării majorității.

•Dacă opozițiile azi ar recurge la obstrucție, nu s'ar putea provoca la necesitate inexorabilă. Dacă azi ar pași pe terenul terorizării, toată responsabilitatea indivisă ar cădea asupra lor.

•Nici ei singuri n'au susținut că sistemul actual ar fi teroristic, brutal. Pe dealtă parte guvernul actual a fost de multe ori învinuit că este până la slăbiciune îngăduitor față de opoziție.

•Dacă obstrucția trecută a avut de scop frângerea majorității, cea de acum ar rehabilita numai guvernarea teroristică, pentru-că la aparență ar da dreptate acelor politicieni, cari au susținut că este un idealism naiv a voi a governa cu lege drept și dreptate.

•Pân'aci am ilustrat boala obstrucționismului. Acum să vedem remediile, cari se pot întrebuița în contra ei.

•Alegerea nouă, cum am văzut, numai rar poate ajuta. Armă de tactică poate fi, care eventual pregătește calea isbândeii, *isbânda însă numai frângerea obstrucției o poate da.*

•Proiectul obstruat trebuie să devină lege. Voința majorității trebuie validată. Statul trebuie adus în poziția, ca să voiească a primi ori a respinge proiectul din cestiune și națiunea trebuie scoasă din nesiguranța umilitoare. *Aceasta față de brutalitate numai prin brutalitate se poate ajunge.*

•Și de mai multe ori nu e destul o singură învingere. Majoritatea va

fi probabil silită, să ieie măsuri în contra repetării astorfel de atacuri. Atunci a intrat necesitatea înăsprii regulamentului...

Din Dietă.

— Ședința din 9 Martie —

Pe coridorul Camerei n'a fost altă temă, decât eșecul fără îndoială rușinos a lui Holló și consoții dela adunarea monstră de protestare ținută Duminecă. Kossuthiștii abea aveau aderenți până-ce socialiștii erau în număr imens și Holló-iștii au trebuit să defleze rușinați pe dinaintea lor. Acesta e adevărul despre imposantul ciorobor kossuthist de Duminecă.

Durerea eșecului de Duminecă a răsuflat apoi în ședința. Conte Zichy Jenő, cel care a trecut dela liberali la kossuthiști, a atacat cu multă vehemență pe Vészi pentru-că l-a acuzat că pactează cu socialiștii.

Cuvintele lui Zichy erau atât de aspre încât a provocat de mai multe ori resensul majorității și îndeosebi i-a atins susceptibilitatea lui Széll atunci când a zis „că joacă cu cărți false“.

A fost îndrumat pentru aceasta la ordine. Zichy își termină apoi discursul zicând: Disolvați parlamentul și poftim a merge cu acest program naintea alegătorilor.

Rakovszky István: Nu cutează!

Contele Zichy Jenő: Și dacă din nou se vor alege majoritate, atunci mă voi închina.

I-a răspuns apoi Széll protestând în contra alusiei cu „jocul fals“.

După terminarea incidentului au trecut la desbaterea proiectelor militare.

A vorbit pe lung Papp Elek despre starea poporului, pe care nu se mai poate pune povară. Da, dacă armata ar fi națională (adecă ungurească N. R.). Atunci poporul peste noapte s'ar schimba, ar mai putea suporta sarcina. (Acesta e cap kossuthist! N. R.). După aceea anunță, că armata actuală este cu desăvârșire austriacă.

A mai cerut cuvântul Vészi în cestiunea personală și ședința s'a terminat.

Presă din Arad.

despre

banca „Victoria“.

„Függetlenség“ dela 10 Martie publicând o lungă dare de seamă despre adunarea generală a băncii „Victoria“ face următoarea introducere dării sale de seamă:

„Din an în an banca „Victoria“ arată succes tot mai bogat, după-cum s'a putut constata din raportul general prezentat adunării generale de Duminecă.

În raportul direcțiunii este o parte foarte interesantă, care va atrage atenția tuturor cercurilor: *protestul împotriva acușărilor că la bancă s'ar face politică.* Dovada afirmării direcției că nu se face politică este mai ales faptul, că banca spriginește îndeosebi elasa mijlocie, ajutând cu multă bunăvoință și promptitudine la credit pe mici proprietari și industriași și deopotrivă atât pe Maghiari cât și pe Români.

Bilanțul prezentat Duminecă întrece așteptările chiar și a celor mai optimiști, așa că acționarii cu adevărat au sărbătorit direcțiunea, îndeosebi pe directorul executiv Dr. N. Oncu și pe secretarul general Sava Raicu, precum și pe zelosii funcționari.

„Arad és Vidéke“ scrie:

„Între băncile române din Ungaria, banca „Victoria“ este una dintre cele mai tari. Ea și-a ținut a 15 a adunare generală Duminecă sub presiunea notarului public D. Bonciu.

Acționarii în număr neobișnuit de mulți, vre-o 50, au luat parte la adunarea generală care s'a petrecut în liniște. Mai interesant a fost din raportul direcțiunii acea parte, în care s'a protestat în contra învinuirilor ca și când institutul s'ar conduce de interese politice. De fapt, în public se acreditase zvonul că „Victoria“ în afară de misiunea economică duce rol conducător în politică și în luptele bisericești. Această bănuială caută direcția s'o împrăștie.

România și Turcia.

D. T. G. Djuvara adresează „Cronicei“ următoarea scrisoare:

Domnule director,

De oarece ați reprodus greșit pasagiul, din conferința mea asupra lui Edgar Quinet, cu privire la situațiunea din Orient, vă aș fi foarte recunoscător să bine-voiți a publica cuvintele mele întocmai cum le-am rostit. Iată-le:

Ideea lui Quinet despre o înțelegere intimă între România și Turcia este tot atât de interesantă astăzi, când cestiunea Orientului dominează politica Europei. Este neîndoios că avem interes ca Turcia să fie cât se poate mai tare pentru păstrarea echilibrului în peninsula balcanică.

In testamentul politic al Mareșalului Fuad Pașa, Englezii sunt înlocuiți cu un mat bun prieten al imperiului otoman, diferite circumstanțe și faptul că Bulgaria e absorbită în Egipt și în extenuatul Orient, fac ca astăzi nu mai ia în mână cu pasiune interesele Turciei. Se zice că astăzi Românii sunt împreună cu Germanii cei mai buni prieteni ai imperiului otoman.

Pentru-că am trăit opt ani în Turcia și în Bulgaria, îmi permit să exprim convingerea ce am, că temerile de o aprindere conflagrațiune în peninsula balcanică sunt exagerate. Starea ce va rezulta din rapoartele impuse în Macedonia de Rusia și Austro Ungaria va dura multă vreme însă. Însă pentru ori-ce eventualitate neprevăzută, linia politică de purtare ce a fost indicată cu atâta istețime și aș îndrăznesc să zic cu atât patriotism românesc de Edgar Quinet, îmi pare și astăzi demnă de a fi urmată.

Profit de ocaziune pentru a obseși cele spuse de mine sunt o părere personală și nu pot avea nici o pecetie de oficialitate, de oare-ce nu ocup nici o funcțiune în Stat.

Eșecul Kossuthiștilor.

S'a scremut muntele...

Adunarea monstră a „națiunii“ nu s'a putut desfășura în respect și pe Regele în palatul său din Buda când va vedea satele de mil protestând pe cheul Dunării în fața palatului — s'a sfârșit cu un dram magiu ne mai pomenit de trist, rușinos, tragi-comic.

Ziarele din Budapesta cari aduc amănunte zice, că a provocat surisul privitorilor șirurile „imposante“ ale manifestanților. Un antiquar de cărți cu numele Solymosy Márton, îmbrăcat în atilă ungurească și un buzdugan ruginit în mână a mers la fruntea cortegiului. *Pe locurile unde se țină întrunirea se adunaseră deja 2—3000 socialiști, dinaintea cărora demonstranții s'au retras prin strade laterale.* Ear sfârșitul a fost că adunarea formă nici nu s'a putut ținea și asemenea nu s'a putut aduce concluse.

Socialiștii au ris de ei și au urărit cu batjocuri și injurii ceata pornită pe mare alaiu și cu steaguri multe până la sfârșit le-a succes să-i împrăștie prin strade laterale.

Prin stradele acestea manifestanții au spart vre-o câteva ferestre la casele cari n'au arborat stindard și au strigat că au „abzug“ la Casina Națională la hotelul

Cronica săptămânei.*

— 8/III 1903.

Săptămâna milioanei!

Mai e vorbă?

...Dar cetitorii acestui mult prețuit și foarte apreciat ziar (Vezi restanțe de abonament. Nota Adm.) nu știu cum devine afacerea cu... milioanele.

Voi căuta deci să descure casurile, spre cea mai mare bucurie a poporului român. Dar pentru aceasta, rog să lipsească zefemeaua expresă ori aplicată (a Admin. „Tr. Pop.“) și să se întroneze serioșitatea demnă în cugetele tuturor.

Nu e vorbă de vre-o bancă austro-bucovineană, à la Ugron — franczia-magyar — Petersburg-Rimler, — ci e vorba, că băncile românești din părțile noastre au dat acționarilor dividende cinstite.

Dar nici chiar de aceasta!

Nu aci e milionul. Milioanele? mă veți întreba...

Pardon! voi răspunde, — nu mă luați repede, că n'am nici o acție dela nici o bancă; de oare-ce „banca bohemă“ încă nu s'a înființat...

* Intârziată din lipsă de spațiu.

Nici nu voi să vorbesc la acest loc de milioanele circulă pe la băncile românești, până-când „bohemi“ nu vor ajunge să le întunece, cu aplicarea miliardului lor sperativ-american, — la interesele noastre.

Dar vorba fiind de America, tot la America, săraca, tot spre America se îndreptează ahturile bohemo-gazetaricești; și mulți dintre noi regretă că nu s'au născut em grații îmbogățiți, pentru a se putea reîntoarce în patria lui Bartha Miklós, dar nu și alui Vészi (Veis) aborigină.

Destul și bine, fiind vorba de America... Se zicea odinioară că: *Ab Oriente lux.*

Dar „s'a schimbat mașina lumii“! Și noi astăzi visăm, dacă nu așteptăm chiar — mai mult sau mai puțin —: *ab Occidente pecunia*: moșteniri dela „unchiilor“ noștri îmbogățiți, nemoșteniți și adormiți în Domnul în „lumea nouă“.

Așteptăm cu toții împreună și fie-care în parte — norocul.

Dar vorba e: Pe cine se nimerește!

Un tată a mulți copii, învățător a și mai mulți, — s'ar putea el aștepta la o moștenire americană?

Dar să-l lăsăm, până mai pe urmă. Dar Leandru oare?

Da, sunt alte mări acum ca pe vremea elino eroică etc. Azi valorile nu aduc cadavre, ci vești — prin telegraful fără sârmi, ca vestea adică, cum-că „Leandru“ al nostru e aproape să pună mână pe milionul de origine americană, hărăzit lui dela un unchiu „pierdut“ (!!!) din vremuri în „larga lume“, un unchiu al nedespărțitel sale jumătăți: Hero!

I'auzi, I'auzi!

Asta ar fi una! Ș'apoi să vezi pe urmă!

Dar asta-I una.

America cu pași repezi se apropie de plăurile Dunărene. Și eată că bohemianul mai mult s'au mai puțin *fresco*, Nicu Stejărel veste prinde, că cel ce cu nevastă-mea e frate dar în colo...

un milionar, e pe cale; adică, e cât p'aci să pună mâna pe câte-va milioane.

Și ce bine i-ar prinde dascălului „emeritând“ și cu mulți copii! — căci de el e vorba.

De-aș fi flăcău, I-aș cere o fată de nevastă (Să nu m'audă!) Dar așa... mă

va cinsti cu o halbă de bere, și poate la viitorul Crăciun cu un porc *găscănean*, să nu i-se simță oasele...

Și rămânem prieteni; el milionar, eu — scriu mai departe.

In veșii pribegul *Meghea*, a aspră aer din *munții săi*, din Ardeal. Munții săi! Tare s'a apropiat America.

Dar totuși nu-i americanism! Un milionul, milionul la poarta unui bohem!

Apoi să nu fi bohem? De sigur că Bocu o regretă!

Dar biet Exmefisto? El visează munții; dorește aurul; și ar avea o *evlavie*:

Să vadă trei „bohemi“ deveniți *șirilăști pur sang* în Arad, ca apoi să rîde de Neuman, — din olimpiana înălțime a capitalismului român.

Ce a mai fost de seamă în decursul săptămânei expirate, — pe cine l-a interesat, să fi cetit gazeta aceasta.

Ah! milioanele! milioanele!!!

Panonia, au spart ferestrele clubului liberal și vre-o câteva geamuri dela palatul principesei Clotild

Așa s'a terminat grandioasa manifestare.

S'a pronunțat deci „națiunea“ și inima țării, capitala, nu ne îndoiu decât că guvernul va ceda puternicilor presii și va retrage ca mâne proiectele.

Despre o critică.

In biblioteca teatrului „Poporul Român“ a apărut piesa teatrală localizată după C. Muraș sub titlu „Dragoste copilărească“.

Di H. Minea, mi-se pare student, a avut bunăvoința de a ceta piesa amintită. În mulțumesc pentru observațiile ce mi-le-a făcut — căci a critica nu e lucru necinstit.

Greșeli voi fi făcut, conced — căci in limbajul cul nu voi afla greșeli, dacă anume le cauți? Și să vedem cari sunt greșelile, pentru cari numește pe criticii foilor susnumite oribili.

1. Afirmă, că poporul nu zice „io“ — fără eu. Oare umbria D-l Minea printre popor?

2. Scopul mi-a fost, ca să dau in mâna cetitorilor „Poporul Român“ și mai cu seamă a corurilor din Banat o piesă acomodată (n'am avut cine știe ce ambiție); — deci am avut înaintea ochilor mai mult graul poporului bănașan, unde dela ori-cune poți auzi cuvântul „mulcom“.

3. „Să te trăiască D-zeu“. E presu acesta o „fi în multe părți locuș de Români“. Poate că e introdusă in limbă prin prin analogia expresiei „Să te bată D-zeu“.

4. Servitoarea când voeste să cheme afară pe stăpâna sa i zice „Prea stimată Doamnă“. Dela D-l Minea, ca stud. univ. fi, putem pretinde ca să cetească cu mai mare atențiune presa și să observe că tinerii (cari sunt inteligenți, doară Valeriu e advocat) au învățat o pre Nuța ca să cheme întotdeauna afară pe Marta, punându-i in gură totodată și verbele, cu cari s'o agrăiească, ca in chipul acesta să fie și mai comică situația.

Etc. etc.

Dacă d-l Minea încă n'a ajuns timpul, ca să poată fi obiectiv, atunci să aștepte până își va găta studiile și esamenele la universitate, căci viața îi va arăta, că din ce ne îndepărțăm mai tare dela examenul de maturitate (căci atunci suntem mai in chipuri) — cu atâta devenim mai calmi, mai serioși — și vedem că mult, tare mult trebuie să studiam ca să putem produce ceva.

Pe lângă toate greșelile acestea să vede că publicul totuș dă drept domnilor critici dela foile noastre căci nu este zi, ca să nu o comande osmenii și nu este săptămână, ca Red. Poporul Român să nu primească scrieri despre succesul localizării — după di Minea — pe nedrept lăudată.

„Ma domol“ d-le Minea — și „înainte“.

Dr. Iosif Siegescu, profesor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 10 Martie n. 1903.

Știri personale. P. C. Sa nou alesul episcop al Aradului I. I. Papp a plecat ieri după amiază la Budapesta unde după toate probabilitățile va primi confirmarea Sinodului Episcopesc, fiind acum în Budapesta atât I. P. S. Sa Mitropolitul Meștanu, cât și P. S. Sa Episcopul N. Popea. Înaltii prelați s'au adunat anume la sedința comitetului fondatiunii Goșdu.

Bittó István, fost prim ministru al Ungariei, a încetat din viață.

Baronul Bánffy a fost ales Duminecă unanim president al Casei de Lipotváros in Budapesta. Se știe că acest cartier al capitalei maghiare este centrul vieții Ovreilor din patrie.

Afacere între contele Zichy și Vészi. In sedința de ieri a parlamentului contele Zichy a atacat in mod foarte violent pe publicistul deputat Vészi, zicând între altele că îi este rușine de colegialitatea de deputat ce o are cu Vészi. Vészi ieri după amiază și a constituit martori pe Gajáry Géza și Saccelláry Győgy care au cauzat pe Zichy să-i ceară satisfacție însă nu l-au aflat acasă.

O clarificare. La alegerea din Făget zise un pasivist:

— Toate's înzădar, dacă am și deceta activitate! Umarea ar fi, că săpă-niră, in cercuri românești, ar candida români — guvernamentali, intru cât e vorba, de a se grapa, poporul, pe lângă cel-ce vorbește — românește.

— Acum să clarific lucrul: Domnul meu! Din întregă decurgerea alegerii, cred că ai experimentat, că nu a vorbi românește e totul; e destul ca să nu fi candidatul stăpânirii și reușești.

Cel puțin așa s'a manifestat tot lucrul la Făget. Poporul, vede și nu să mai poate orbi. A început a lovi in raasă. (Verax).

Principesa Luisa. Se telegrafiază din Dresda: In familia Domnitoare saxoană in timpul cel mai scurt se vor face esențiale schimbări. Așa dama de Curte a principesei Luisa care a tradat relațiile principesei cu Giron va fi absolvată de serviciu și mareașalul de Curte încă va părăsi serviciul. Înainte de împăcarea marelui ducese Alice cu principesa Luisa advocatul Lachenal a avisat cercurile de aici, că este dispusă a rupe desăvârșit cu Giron, și a și ars și pân' acum toate scrisorile, fotografiile și alte lucruri cari îi aminteau poate de dînsul. Se mai vorbește ca principesa Luisa ar fi făcut jurământ înaintea mamei sale, că nu voeste mai mult mel să știe despre omul care a îndemnat-o la rău și a împins-o la nefericire. Marea ducesa Alice a fost atât de mișcată de acest jurământ încât s'a împăcat cu fata ei și a luat asupra sa angajamentul să-i exopereze iertare și dela Regele Francisc Iosif.

† Emilia Cioran. Subscribit cu inima înfrântă de durere anunță tuturor rudeniilor și cunoșcutilor, că presubitul soț, respective tată Emilia Cioran, paroh gr. or., după grele suferințe a adormit in Domnul Mercuri la 19 Februarie (4 Martie) a. c., la 3 ore dimineața, in etate de 64 ani. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre odihnă vecinică Vineri, la 21 Februarie (6 Martie) la 2 ore p. m. din casa proprie in cripta familiară din cameterul dela biserica nouă gr-or. din Rășinari, — la care tristă festivitate s'au invitat toate rudeniile, amicii și cunoșcutii. Fie-i țărina ușoară și memoria binecurventată! Rășinari, 19 Februarie (4 Martie), 1903 Caliope Cioran n. Manole ca soție. Eugeniu, Emiliu, Emilia și Agnes m. V. Runcan, ca fi și fiice. Maria n. Popescu, noră. Vasiliu Runcan, g nere.

„Mâna neagră“ in Spania. La Malaga in Spania, peste 800 de țărani s'au adunat, cerând revisuirea faimosului proces numit Mano Negra, mâna neagră.

Procesul acesta a făcut cea mai mare senzație, nu numai in Spania, ci și in toată Europa.

El are multă asemănare cu nihilismul din Rusia și cu inchișițiile din Evul Mediu. Eată câte-va detalii. Miseria țeranilor din Andalusia este foarte mare. Ei trebuie să muncească 14 cea-uri pe zi pentru o leafă de 72 bani și sunt pedepsiți aspru la fie-care moment de maril proprietari și arendași. Soarta țeranilor din Andalusia este mai rea decât a sclavilor din antichitate, iar pedepsele ce le suferă ei sunt mai groasnice decât suferințele martirilor condamnați de inchișițiile din Evul Mediu.

Din cauza aceasta țărani au făcut asociații secrete. Cea mai teribilă a fost aso-

ciația numită Mâna Neagră. Programul lor era să omoare, să arză, să otrăvească, in-tribuințând ori-ce mijloace, numai să scape de cruzii exploataatori.

Membrii depuneau jurământ și executau intocmai și la timp, toate ordinele primite.

Cel-ce făceau parte din banda Mâna neagră otrăviau pe stăpânii lor.

Omorurile se înmulțeau pe fie-care zi. Numeroși bogătași și moșieri, cu femeii și cu copiii dispăreau, iar asasinii nu se puteau găsi.

Toată Spania a fost coprinsă de groasă de isprăvile bandeii Mâna neagră.

Guvernul a lu t măsuri extra-ordinare. A înființat o jandarmerie specială pentru urmărirea și descoperirea criminalilor.

S'a descoperit însă mai târziu că între banda Mănei negre și autorități era o înțelegere.

La 4 Martie au fost arestați 300 de țărani și puși la închisoare, dela Ierez; câte-va zile mai târziu alți 83, cam la 18 Martie au fost arestați alți 241 membri din banda neagră.

Foarte mulți din aceștia au fost condamnați la muncă silnică. Din cauza răului tratament mulți au murit, iar unii au fost grațiați.

Au rămas numai opt condamnați cari mai sunt in viață.

Cei 800 de țărani adunați la Malaga cer revisuirea procesului.

Guvernul se pare că nu e dispu să facă revisuire, ci se gândește să grațieze pe condamnați cari mai sunt in viață, punând ast-fel capăt unei chestiuni, care putea să producă noi rescoale in Andalusia.

Avis. Părinții cari ar fi având copile și ar dori să le inscrie la liceul de fete despre care tratăm pe pag. I. a ziarului nostru, sunt poștiți să facă cunoscut, in termen d-o săptămână, d-lui profesor Dr. Hunyady József (kir. fogimnázium tanár, Arad). Sa spună anume dacă ar dori să-și așeze copilele in internat ori le vor inscrie numai in cl. I. ca eleve externe.

Toți știu, că sămânțele de năp de nutreț, ale lui Mauthner sămânțe impregnate dau roadele mai bogate, că sămânțele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămânțele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvânt: Sămânțele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile uimitor de ieftine.

Dare de seamă și mulțumită publică. Pentru ajutorarea familiei rămasă după reposarea fostului coleg (invetator) Aurel Popoviciu au mai colectat și contribuit următorii:

- 1. Dl. Gavril Pan a invetator a colectat dela: Dl Teodor Papp, preot 1 cor. și Gavril Pansa, inv. 1 cor. Ambit din Alparea.
- 2. Dl Iosif Silaghi, invetator a colectat dela: Ana Teorean, 2 cor. și Iosif Silaghi 2 cor. Ambit din Măderat.
- 3. Avram Igna, invetator in Ineu (Bihar) a contribuit 2 cor.
- 4. Ioan Petrila inv. in Miarlan a contribuit 1 cor.
- 5. Dl Crăciun Ignuța, inv. a colectat dela: Dl Iustin Pops, preot 1 cor. Ioan Crăciun, inv. 40 fl., Georgiu Pribacu, 1 cor., Crăciun Ignuța, inv. 1 cor. Toți din Ter-nova.
- 6. Dl Ioan Bele inv. a colectat dela următorii domni: Stefan Capra inv. 2 cor. Georgiu Ispravnic, comerciant 1 cor.; Pops Teodor 1 cor.; Cornea Avacum 20 fl. Cornea Moisa 29 fl.; Georgie Gale 20 fl.; Ioan Jercan, preot 2 cor.; Ioan Codreanu, preot 1 cor.; Nicolae Dascăl, perceptor 40 fl.; Vasilie Cherecheș 1 cor.; Kövendi Jozsef, inv. com. 1 cor.; Almăy Lejos 20 fl.; N. N. 40 fl.; Iosif Dan, pres. comit. parochial 1 cor.; Ioan Bele, inv. și soția 2 coroane.
- 7. Dl Pantelie Bugariu, inv. a colectat dela următorii domni: Nicolae Pops 1 cor.; Nicolae p. (M. Lezari) 40 fl.; N. N. 40 fl.; Mihai Popau 1 cor.; Kohn Aladar 1 cor.; Pantelie Bugariu 1 cor. Toți din Tășad.

domni contribuitori țcele mai vit mulțumite poftindu-le să le dăruiască Dumnezeu viață îndelungată și fericită.

Miersig, la 4 Februarie 1903.

Iulian Paguba, invetator.

„Ilustrațiunea Română“, numărul 4 are atât gravuri foarte bine reușite (intre altele doamna Aristizza Romanescu, in mai multe roluri ce a jucat la Teatrul Național) cât și un cuprins variat și instructiv. Prețul unul număr singuratic este 1 leu. Se poate abona la Atelierul grafic I. V. Socec in București.

Acum a apărut „Herbarium“, de Lejtényi Sándor, tradus in românește de Nicolae Mihulin, profesor. Prețul 1 cor. 50 fl. A apărut in editura Ingus I. și fiul, nbrar, Arad.

Se recomandă ca scriitor in cancelarie advocației ori notariai un tiner care posedă in vorbă și in scris bine limba română și maghiară.

Felurimi.

O statistică macabră. După cele mai bune și noi cercetari statistice rezultă că la 10.000 de oameni, se întâmplă pe an următoarele casuri de sinucideri:

Anglia	0.76
Franta	1.87
Italia	0.46
Germania	1.63
Austro-Ungaria	2.71

Din această tabelă se poate vedea că Germania dintre toate țările are numărul cel mai mare.

Cele mai puține sinucideri sunt in Spania, cu 0.35 pe an. In Rusia mai puțin ca ori-unde.

In armată, sinuciderile au un raport cu totul altul.

Astfel, la 10.000 de soldați și pe fiecare an se sinucid in:

Anglia	2.06
Franta	3.33
Italia	4.07
Germania	9.33
Austro-Ungaria	12.53

Precum se vede Austro-Ungaria este țara care dă cel mai mare număr de sinucideri in armată.

Judecând după cauzele cari produc aceste omurii, avem:

De mizerie, civili 9 la sută, militar 2 la sută.

Din cauza boalelor civili 7 la sută militari 1 la sută.

De nebulie civili 29 la sută, militari 1 la sută.

Din cauza amorului și pasiune civili 13 la sută militari 5 la sută.

De tristete și disperare, civili 16 la sută militari 6 la sută.

De frică de pedeapsă, civili nici unul, militari 31 la sută.

Precum se vede, frica de pedeapsă produce in armată cele mai multe victime și fiind că in Austro Ungaria disciplina se face in modul cel mai brutal și mai neuman unde dacă un nasture dela tunică nu stră-lucește, soldatul este aspru pedepsit, de aceea nu-l de mirare că toamai acolo sinuciderile in armată să fie mai numeroase.

Sinuciderile in armata austriacă au început a îngriji așa de mult pe bărbii politici din Viena, încât mai zilele trecute s'a făcut in Reichstag o interpelare asupra chestiunii: cum se face că la 10.000 de soldați in Germania se împușcă abia 6.33, ear in Austria 12.53.

POSTA REDACȚIEI.

„In preajma alegerilor sinodale“ cuprinde lucrul bun, pe cari însă a le realisa depinde dela D Voastră; ș'acea ta s'o faceți fără a scrie pentru publicitate, ci adresați-te celor de-o părere cu D-Ta și cu putere de a duce la îndeplinire planul.

R. in Tornia. După-ve vom ceti-o, vom da răspuns.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Pachetarea în provincă gratuit!

Cornel Tămășdan,

prăvălie de coloniale, de delicatose și de ape minerale.

Arad, Iozsefföherczeg-ut nrul 12.

Își recomandă prăvălia bogat asortată, unde să capătă din primul isvor articoli de coloniale și delicatose, tee și rumul cel mai fin din străinătate, tot felul de ape minerale, vinuri din țară și din străinătate, șampane franceze și ungurești, cognacuri, toate cu prețurile cele mai moderate.

Asigurând P. T. public despre un serviciu prompt și ieftin sunt

cu deplin respect

Cornel Tămășdan.

884 10-10

La plățile în bani gata se dau favoruri de 2 procente.

Serviciu prompt și grabnic.

Telefon nr. 419

Telefon nr. 419.

„Nădlăcana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

NÄDLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000 coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acoperire ipototecară, credite pe obligațiuni cu cavenți și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear deponenții primesc după banii depuși 5% interese.

645 - 76

Direcțiunea.

Telefon: 440

Telefon: 440

Koch Dániel

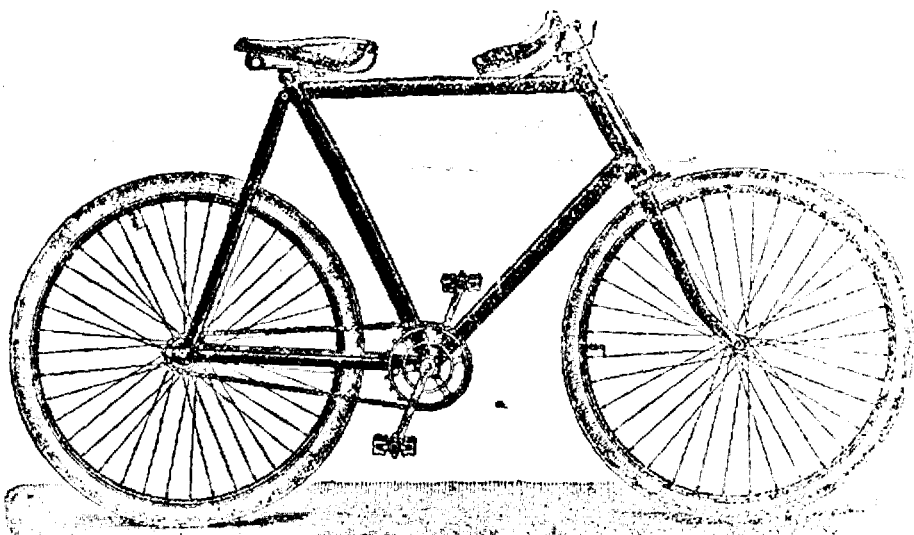
ARAD, strada Deák Ferencz nr. 42,

vis à vis de hotelul „Crucea-albă“.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch“.

Primește în lucrare transformarea totală, emailarea în toate colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut, precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent se găsesc în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vând cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor de casă se execută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.

Mare atelier pentru reparaturi.

Comandele din provincă se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 - 40

Spre binevoitoarea atențiune!

Am onoare a Vă încunoștința, că am deschis în Arad, strada Deák Ferencz Nr. 24 vis-à-vis de biserica reformată, un institut de

lithographie, cyncographie și autographie.

Efectueșc tot felul de lucrări cari se țin de aceste branșe, precum: cărți de vizită, de adrese, bilete de logodnă și cununie, invitări, vignete capete de scrisori, placate (afize), note, blanchete, caete de caligrafie, de desemn peisage, atestate diplome, acții libele de depunere și tot felul de lucrări artistice și în culori etc. etc. Prețuri moderate.

Asigurându-Ve, că mi voi da toată silința, să îndeplinesc lucrările primite cu cea mai mare punctualitate și promptitudine, conform gustului și dorinței, Vă rog să binevoiți a mă onora și sprijini cu prețurile D-Voastre comande.

Cu toată stima:

PETRU SIMTION,
proprietar de lithographie.

Spre binevoitoarea atențiune!

Subscrișul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Medit un

Atelier pentru haine bărbătești.

Basat pe cunoștințele mele în croit și executare fină ce le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în primele ateliere din capitală, mai ales la croitorii de curte, mă pun în poziție de a putea servi pe On mușterii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilință inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comandele D-lor.

Pentru serviciu prompt și efectuare solidă garantează
cu toată stima

P. COLARIU,
croitorie engleză și franceză.

854 9-

Oravița, în casa proprie, strada principală.

Ai să cumperi ieftin și să fii îndestulit!

Să cumperi ghetete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin postă se fac pe o corespondență de cinci fileri din prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,

Szabadság-tér (piața libertății).

Tipografia „Tribuna Poporului“, Aurel Popovicia-Barcisanu.